

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદમાં

આર/ક્રિમિનલ મિસેલેનિયસ એપ્લિકેશન (**FIR**/હુકમ રદ કરવા માટે) નંબર

૫૧૦૮/૨૦૧૦

મંજૂરી અને સહી માટે :

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ. જે. શાસ્ત્રી

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?	
૨	પત્રકારોને રીફર કરવામાં આવે કે નહીં?	
૩	શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની ઉચિત નકલ જોવા માંગે છે?	
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	

આશિમા લિમિટેડ & ૮.....અરજદાર (ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને ૨.....સામાવાળા (ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ

અરજદાર (ઓ) નંબર ૧-૯ માટે શ્રી દેવન પરીખ, વકીલ

સામાવાળા (ઓ) નંબર ૧ માટે શ્રી એલ. આર. પૂજારી, એપીપી

સામાવાળા (ઓ) નંબર ૧-૩ માટે રુલ સર્વિસ

=====

કોરમ:માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ. જે. શાસ્ત્રી

તારીખ:૧૬/૧૨/૨૦૧૬

મૌખિક ચુકાદો

૧. આ અરજી ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ ફરિયાદને રદ કરવાની માંગ માટે દાખલ કરવામાં આવી છે અને તેના પર જારી કરવામાં આવેલી પ્રક્રિયા ફોજદારી કેસ નંબર ૧૫૫૫/૨૦૦૯ છે જે વિદ્યુત મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટ, કોર્ટ નંબર ૧૩, ધીકાંઠા, અમદાવાદ સમક્ષ બાકી છે.

૨. વર્તમાન અરજીના ઉદય તરફ દોરી જતી ટૂંકી હકીકતો નીચે મુજબ છે:

૨.૧ અરજદારો આશિમા લિમિટેડના ચેરમેન, મેનેજિંગ ડિરેક્ટર, ડિરેક્ટર્સ અને કર્મચારીઓ છે, જે ૨૦૦૦ થી વધુ કામદારોને રોજગારી આપતા સુતરાઉ કાપડના ઉત્પાદનના વ્યવસાયમાં રોકાયેલા છે.તે એકમના પરિસરમાં ૫૦ થી વધુ વજનના તરાજૂ ધરાવે છે જે નિયમિતપણે ચકાસવામાં આવે છે

અને છાપવામાં આવે છે.જ્યારે પણ કોઈ ટ્રક ફેક્ટરીમાં પ્રવેશ કરે છે, ત્યારે ત્યાં ૧૫ વર્ષ પહેલાં એક વજન પુલ સ્થાપિત કરવામાં આવે છે, જેનો ઉત્પાદન અથવા કોઈપણ વ્યવહાર સાથે કોઈ સંબંધ નથી, જેના માટે વર્તમાન કેસ બનાવવામાં આવ્યો છે.આ વજનનો પુલ એ તપાસવા માટે બનાવવામાં આવ્યો છે કે પરિસરમાં દાખલ કરવામાં આવેલી સામગ્રીનું વજન ઓર્ડર મુજબ છે કે નહીં.એવું નથી કે વજન બ્રિજ અચોક્કસ હતો, પરંતુ કેસ એ છે કે તેની સાથે દુર્ભાવનાપૂર્ણ હેતુથી ચેડા કરવામાં આવ્યા હતા.

૨.૨ ફરિયાદી પક્ષનો કેસ છે કે આશિમા લિમિટેડના વજન પુલની જાળવણી અને સીલ કરવાના કરાર લાઈસન્સ ધરાવતા ઓપરેટરોને આપવામાં આવ્યા હતા, જેઓ આવી પ્રવૃત્તિઓ કરે છે.છેલ્લી સીલ ૧૧મી ઓગસ્ટ, ૨૦૦૮ના રોજ કરવામાં આવી હતી અને ૧૧મી ઓગસ્ટ, ૨૦૦૮ના રોજ તેની ચકાસણી કરવામાં આવી હતી, જેને ૧૧મી ઓગસ્ટ, ૨૦૦૮ પહેલાં ફરીથી સીલ કરવાની જરૂર હતી.તે તબક્કે, અરજદારોએ તેમના લાઈસન્સ ધરાવતા સંચાલકોને બદલવાની માંગ કરી હતી.અગાઉ આ પ્રવૃત્તિઓ મેસર્સ મેટલર ટોલેડો (ઇન્ડિયા) પ્રાઇવેટ લિમિટેડ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવતી હતી અને મેસર્સ આલ્ફા વેઇજિંગ કન્સલ્ટન્સીને નવો કરાર આપવામાં આવ્યો હતો.જે અનુસાર, મેસર્સ આલ્ફા વેઇજિંગ

કન્સલ્ટન્સીના માલિક શ્રી અમારસી મધુભાઈ પલસેતકરે ૬ ઓગસ્ટ, ૨૦૦૯, ૮ ઓગસ્ટ, ૨૦૦૯ અને ૧૭ ઓગસ્ટ, ૨૦૦૯ના રોજ કંપનીના પરિસરની મુલાકાત લીધી હતી, જેમાં શરતોને અંતિમ સ્વરૂપ આપવામાં આવ્યું હતું અને તેમણે મશીનોની ફરીથી તપાસ કરવાની હતી અને તે જ ચકાસવા અને ફરીથી સીલ કરવા માટે જરૂરી અરજીઓ કરવાની હતી. એ નોંધવું જોઈએ કે જે વ્યક્તિઓ વજન અને માપની જાળવણી કરે છે તેઓ વજન અને માપના ધોરણો (અમલીકરણ) અધિનિયમ, ૧૯૮૫ (વધુ સંક્ષિપ્તતા માટે "અધિનિયમ" તરીકે ઓળખાય છે) ની જોગવાઈઓ હેઠળ લાયક અને નોંધાયેલા હોવા જરૂરી છે. કાયદાની કલમ ૧૯ એવી વ્યક્તિની માહિતી પૂરી પાડે છે જે સમારકામ કરે છે, વેચે છે, ઉત્પાદન કરે છે, વજન કરે છે અને પોતાને યોગ્ય રીતે લાઈસન્સ મેળવવા માટે પગલાં લે છે. લાયસન્સ આપતા પહેલા વ્યક્તિની યોગ્યતા, કૌશલ્ય વગેરેની ચકાસણી કરવાની હોય છે. જોકે, શ્રી અમારસી મધુભાઈ પલસેતકર આ કાયદા હેઠળ કોઈ યોગ્ય પ્રક્રિયાનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યા હતા અને સત્તાવાળાઓ સમક્ષ જરૂરી અરજીઓ દાખલ કરવામાં પણ નિષ્ફળ રહ્યા હતા.

૨.૩ એવું લાગે છે કે જાળવણી ઠેકેદારની બેદરકારીને કારણે અથવા ગમે તે આંતરિક સમજણને કારણે, હકીકત એ છે કે ૧૭મી ઓગસ્ટ, ૨૦૦૯ના

રોજ જાળવણીનું કામ પૂર્ણ થયા પછી અને લાઈસન્સ પ્રાપ્ત મરામતકારે પહેલેથી જ ખાલી સીલ મૂકી દીધા પછી, ઇન્સ્પેક્ટર ૧૭/૮/૨૦૦૯ પર પરિસરમાં આવ્યા હતા અને એવો મુદ્દો ઉઠાવવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો કે જૂની સીલ તોડી ન શકાઈ હોત અને નવી સીલ પર કોઈ સરકારી છાપ હોય તેવું લાગતું નથી.આમ, તેમણે વજન પુલને જમ કરીને સીલ કરી દીધો અને પક્ષને તેનો ઉપયોગ કરવા પર પ્રતિબંધ મૂક્યો.તેના પરિણામે, અરજદારોએ તરત જ લાઈસન્સ ધરાવતા રિપેરરને પકડી લીધા, જેમણે જાણ કરી કે જો તેઓ સહાયક નિયંત્રકને પત્ર લખશે કે સીલિંગના સંદર્ભમાં કેટલીક દેખરેખ રાખવામાં આવી છે તો સમસ્યાનું સમાધાન થઈ જશે.તે અનુસાર, અરજદારોએ ૧૮/૮/૨૦૦૯ પર એક પત્ર લખીને વજન પુલને પુનઃસ્થાપિત કરવાની વિનંતી કરી હતી.૭/૯/૨૦૦૯ પર સહાયક નિયંત્રક સમક્ષ વિગતવાર રજૂઆત દાખલ કરવામાં આવી હતી.જોકે હકીકત એ દર્શાવે છે કે અરજદારોને કંઈ ફાયદો થયો ન હતો અને લાઈસન્સ ધરાવતા રિપેરર દ્વારા તોફાન કરવામાં આવ્યું હતું, પરંતુ અરજદારો સામે ૧૮/૯/૨૦૦૯ પર ફોજદારી ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી હતી.અરજદારોએ તેમના વકીલ દ્વારા તેમની હાજરી દાખલ કરી હતી.

૨.૪ ત્યારબાદ, અરજદારોએ માન્ય મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ વજન પુલની જમી હટાવવા અને ફરીથી ચકાસણી માટે અરજી દાખલ કરી હતી,

જેમણે ૫/૧૧/૨૦૦૯ ના આદેશ દ્વારા અરજદારોને નિયંત્રકનો સંપર્ક કરવા કહ્યું હતું.અરજદારોએ જમી ઉપાડવા અને વજન પુલની ફરીથી ચકાસણી કરવા માટે નિયંત્રકનો સંપર્ક કર્યો હતો, જોકે, તેનો ઇનકાર કરવામાં આવ્યો હતો.તેથી અરજદારોએ આ અદાલત સમક્ષ વિશેષ નાગરિક અરજી નંબર ૧૨૯૭૫/૨૦૦૯ તરીકે રિટ અરજી દાખલ કરી હતી.આ અદાલતે ૩૦/૧૨/૨૦૦૯ ના આદેશ દ્વારા નિયંત્રકને જરૂરી કાર્યવાહી કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો.જો કે, નિયંત્રકે એક આદેશ પસાર કર્યો હતો કે જમી હટાવવાની અને વજન પુલની ફરીથી ચકાસણી કરવાની સત્તા વિદ્વાન મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટ પાસે હતી.તેને ધ્યાનમાં રાખીને, અરજદારોએ આ અદાલત સમક્ષ વિશેષ નાગરિક અરજી નંબર ૧૫૫૧/૨૦૧૦ દાખલ કરી હતી અને આ અદાલત દ્વારા ઉપરોક્ત અરજીમાં પસાર કરાયેલા ૨૪/૨/૨૦૧૦ ના આદેશને કારણે જમી હટાવવામાં આવી હતી.એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે કેસની હકીકતો સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે અરજદારોને વેઇજ બ્રિજના સંદર્ભમાં તેમની કોઈ ભૂલ વિના ફોજદારી કાર્યવાહીમાંથી પસાર કરવામાં આવ્યા હતા, જે સ્પષ્ટપણે કાયદાની કલમ ૨૪ ના અવકાશની બહાર છે. આ સંજોગોમાં, અરજદારો સીઆરપીસીની કલમ ૪૮૨ હેઠળ હાલની અરજી દ્વારા ફરિયાદને રદ કરવાની તેમજ તે હેઠળ જારી કરવામાં આવેલી પ્રક્રિયાની માંગ કરી રહ્યા છે.

૨.૫ અરજીને ૨૦/૭/૨૦૧૦ પર સ્વીકારવામાં આવી હતી અને વચગાળાની રાહત જે અગાઉ આપવામાં આવી હતી તે ચાલુ રાખવામાં આવી હતી, જેમાં વિવાદિત ફરિયાદની કાર્યવાહી પર રોક લગાવવાનો આદેશ આપવામાં આવ્યો હતો.ત્યારબાદ, આ મામલો અંતિમ નિકાલ માટે આવ્યો જેમાં વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ, શ્રી દેવન પરીખે અરજદારોનું પ્રતિનિધિત્વ કર્યું છે અને વિદ્વાન વધારાના સરકારી વકીલ, શ્રી એલ. આર. પુજારીએ રાજ્ય સત્તામંડળનું પ્રતિનિધિત્વ કર્યું છે.

૩. અરજદારોનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ, શ્રી દેવન પરીખે દલીલ કરી છે કે આ ફરિયાદ કાયદાની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગનું સ્પષ્ટ ઉદાહરણ છે અને ચેરમેન અને મેનેજિંગ ડિરેક્ટર સહિત ડિરેક્ટર્સની સંપૂર્ણ તાકાતને ખેંચી છે, જેઓ કંપનીની રોજિંદી બાબતોમાં જવાબદાર નથી, જે પ્રક્રિયાના દુરુપયોગનું સ્પષ્ટ ઉદાહરણ છે.તેમણે દલીલ કરી છે કે તેમની સામે ફોજદારી કાર્યવાહી ચાલુ રાખવાની બાંહેધરી આપતા કોઈ પણ ડિરેક્ટર સામે કોઈ સામગ્રી અથવા કોઈ ચોક્કસ દાવો નથી.તેમણે વધુમાં દલીલ કરી છે કે તે કાયદાની સ્થાયી સ્થિતિ છે કે અસ્પષ્ટ સ્વરૂપમાં ફરિયાદ સામાન્ય રીતે ધ્યાનમાં લેવામાં આવતી નથી અને નિયમિત અથવા આકસ્મિક રીતે પ્રક્રિયા જારી કરવી તે વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ

દ્વારા થવી જોઈએ નહીં.ફરિયાદમાં સમાવિષ્ટ વિવિધ દાવાઓ તરફ કોર્ટનું
 ધ્યાન દોરતા, જેને રદ કરવાની માંગ કરવામાં આવી છે, શ્રી પારિખ દ્વારા
 કેસ કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવે છે કે કોઈપણ અરજદારો સામે કોઈ
 ગુનો કરવામાં આવ્યો નથી.જો કે, તેમણે સ્પષ્ટપણે સ્વીકાર્યું છે કે
 ફોજદારી કાર્યવાહીમાં સહકાર આપવા માટે, જવાબદાર અધિકારીઓને આ
 કેસમાં કંપનીનું પ્રતિનિધિત્વ કરવા માટે અધિકૃત વ્યક્તિઓ તરીકે
 રાખવામાં આવ્યા છે અને તેથી, જ્યાં સુધી તે અરજદાર નંબર ૧,૩ અને
 ૮ સાથે સંબંધિત છે ત્યાં સુધી અરજી પર દબાણ કર્યું નથી અને આખરે
 વિનંતી કરી છે કે ઓછામાં ઓછું કેસ અનુક્રમે અરજદાર નંબર ૨ અને ૪
 થી ૮ ના સંદર્ભમાં વિચારણા કરી શકાય.તેમણે વધુમાં દલીલ કરી છે કે
 શરૂઆતમાં, પ્રથમ દૃષ્ટિએ ઉપરોક્ત અરજદાર નંબર ૨ અને ૪ થી ૮
 સામે કોઈ પણ સ્વરૂપમાં કેસ બનાવવામાં આવ્યો નથી, જેના માટે શ્રી
 પરીખે આ બાબત પર ભાર મૂક્યો છે.આને સાબિત કરવા માટે, તેમણે
 કલમ ૩ (જે) હેઠળ સમાવિષ્ટ વૈધાનિક જોગવાઈ તરફ ધ્યાન દોર્યું છે જે
 અધિનિયમ હેઠળ પરિકલ્પિત રક્ષણને નિર્ધારિત કરે છે. તેમણે વધુમાં
 દલીલ કરી છે કે અધિનિયમની કલમ ૨૪ હેઠળ વધુ ખાસ રીતે સમાવિષ્ટ
 યોજનાને ધ્યાનમાં રાખીને જે સૂચવે છે કે જો ઉત્પાદનનું વેચાણ કરવું
 હોય જેમાં ઉત્પાદનના વજન અથવા તેના પરિમાણોના સંદર્ભમાં તૃતીય
 પક્ષના હિતો સુસંગત હોય, તો વજન અને પરિમાણો વજનના માપ

અથવા યોગ્ય રીતે ચકાસાયેલ સાધનોના આધારે કરવા જોઈએ અને તેનો ઉદ્દેશ કરીને શ્રી પરીખે દલીલ કરી છે કે કલમ ૩ (જે) હેઠળ વ્યાખ્યાયિત કરાયેલ "રક્ષણ" શબ્દ વજનના માપનો ઉપયોગ એવી રીતે સૂચવે છે કે જેથી મનુષ્ય અને તેની આસપાસની વસ્તુઓની સુખાકારી માટે જરૂરી પગલાં લઈ શકાય. અને તેથી, કાયદાની કલમ ૨૪ ની સંપૂર્ણ નૈતિકતા આ રીતે અમુક પ્રકારના તૃતીય પક્ષ તત્વો અથવા સલામતીના ખૂણા સાથે સંબંધિત છે.આ દલીલ કરીને, શ્રી પરીખે દલીલ કરી છે કે ફરિયાદમાં સમાવિષ્ટ દાવાઓને ધ્યાનમાં રાખીને કોઈ કેસ બનાવવામાં આવ્યો નથી, તેથી તેણે અદાલતને અરજદાર નંબર ૨ અને ૪ થી ૮ સુધીની ફરિયાદને રદ કરવાની વિનંતી કરી છે.એવી પણ દલીલ કરવામાં આવે છે કે ડિરેક્ટર્સ સામે ફરિયાદ આકસ્મિક રીતે દાખલ કરવામાં આવે છે, જેઓ અન્યથા કંપનીની રોજિંદી બાબતોના પ્રભારી નથી અને મોટાભાગના ડિરેક્ટર્સ ડિરેક્ટરની બહાર છે, ખાસ કરીને અરજદાર નંબર ૪,૫,૬,૭ અને ૮ અને કોઈ પણ સંજોગોમાં, કાયદાની કલમ ૬૨ની જોગવાઈઓ વર્તમાન કેસમાં સુસંગત છે.તેમણે વધુમાં દલીલ કરી છે કે તે કાયદાની સ્થાયી સ્થિતિ છે કે જ્યાં સુધી એવા દાવા ન હોય કે કંપનીમાં પ્રભારી વ્યક્તિઓ અથવા ઓછામાં ઓછા એક શબ્દ કંપનીના રોજિંદા કાર્યો અને આચરણમાં જોડાયેલા હોય, જ્યારે અહીં આ કિસ્સામાં, જો દાવાઓ પર ધ્યાન આપવું હોય, તો આ દાવો સંપૂર્ણપણે ખૂટે છે અને તેથી, અરજદાર નંબર ૧,૩

અને ૯ સિવાય જ્યાં સુધી અરજદારોનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી ફરિયાદને રદ કરવા માટે કોર્ટને વિનંતી કરી છે, જેના માટે શ્રી પરીજે અરજી પર દબાણ ન કરીને વાજબી રીતે સ્વીકાર કર્યો છે.

૩.૧ શ્રી પરીજે એવી પણ દલીલ કરી છે કે કાયદાની કલમ ૬૨ (૨) હેઠળ સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને, જે સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે નિર્દેશકો, સંચાલકો, સચિવો વગેરે તરફથી કોઈ ઉપેક્ષા અથવા સંમતિ અથવા સંડોવણીની ગેરહાજરીમાં તેમને દોષિત ઠેરવી શકાતા નથી અને અહીં હાથમાં રહેલા કેસમાં, આ આક્ષેપોના સમર્થનમાં આવા કોઈ પુરાવા અથવા પુરાવા નથી અને તેથી, શ્રી પરીજે દલીલ કરી છે કે નિયમિત અને આકસ્મિક રીતે દાખલ કરવામાં આવેલી આવી ફરિયાદને વધુ ઝડપી બનાવવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી અને તેથી, રેકૉર્ડ પર પ્રવર્તમાન આ સ્થિતિના આધારે, ત્યાં તેમના વિરુદ્ધ કોઈ ચોક્કસ ભૂમિકા અથવા પુરાવા વિના આ પ્રકારની ફોજદારી ફરિયાદમાં સમગ્ર નિયામક મંડળને ખેંચવામાં કોઈ વાજબીપણું જણાતું નથી.

૩.૨ વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી પરીજે વધુમાં દલીલ કરી છે કે ફોજદારી ફરિયાદ દાખલ કરવી એ સ્પષ્ટપણે વાજબી નથી અને કંપની સામે આ પ્રકારનો આ પ્રથમ ગુનો હોવાનું જણાય છે અને તેથી, તમામ ડિરેક્ટરો સામે

ફોજદારી કેસ દાખલ કરવો એ કંટાળાજનક મુકદ્દમા સિવાય બીજું કંઈ નથી અને તેથી, તેમની સામે કોઈ ફોજદારી કાર્યવાહીને આગળ વધારવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ નહીં.તેમણે વધુમાં દલીલ કરી છે કે તમામ આરોપી વ્યક્તિઓની કોઈ પણ રીતે ભૂમિકા નથી અને કંપનીએ પહેલેથી જ યોગ્ય લાઈસન્સ ધરાવતા ઓપરેટિવની નિમણૂક કરી છે અને તે પણ મેનેજર દ્વારા અને તેથી, કારણ કે શ્રી પરીખે અરજદાર નંબર ૧,૩ અને ૮ ના સંદર્ભમાં અરજી પર દબાણ કર્યું નથી અને આખરે વિનંતી કરી છે કે આવી ફરિયાદને આગળ વધારવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી.

૩.૩ શ્રી પરીખે વધુમાં ધ્યાન દોર્યું છે કે ૫/૧૧/૨૦૦૮ પર પસાર કરવામાં આવેલો આદેશ પણ ટકાઉ નથી પરંતુ તેણે વધુ ટિપ્પણી કરી નથી કારણ કે, આ કેસમાં વિવાદનું કેન્દ્ર એ છે કે શું આ વિચિત્ર સંજોગોમાં, રદ કરવાની અરજીને ધ્યાનમાં લઈ શકાય કે નહીં અને તેથી, આખરે, તેમણે વિનંતી કરી છે કે આરોપી વ્યક્તિઓ સામે આ પ્રકારની કાર્યવાહીની મંજૂરી ન આપવામાં આવે, જે અરજદારો છે જેમના માટે શ્રી પરીખે આ બાબત પર ભાર મૂક્યો છે.શ્રી પરીખે વધુમાં દલીલ કરી છે કે વિવિધ પ્રસંગોએ વિગતવાર રજૂઆતો કરવામાં આવી છે પરંતુ કમનસીબે, સત્તામંડળે તેને ધ્યાનમાં લેવાને બદલે, ૧૮/૮/૨૦૦૮ પર ફરિયાદ દાખલ કરી છે અને કેસની ગુણવત્તાને જોતા, આ અદાલત પણ મે, ૨૦૧૦ માં અરજીને

ધ્યાનમાં લેવા માટે ખુશ હતી અને વિવાદિત ફરિયાદની આગળની કાર્યવાહી પર રોક લગાવીને રાહત આપી હતી અને તેથી, આજરે એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે આ એક યોગ્ય કેસ છે જેમાં અરજદાર નંબર ૧,૩ અને ૯ સિવાયના તમામ અરજદારો માટે ઓછામાં ઓછો કેસ ધ્યાનમાં લઈ શકાય છે.ફરિયાદને અનુસરતી કાર્યવાહી દરમિયાન પણ, નિવેદનો પણ યોગ્ય રીતે નોંધવામાં આવ્યા નથી અને પહેલેથી જ નોંધાયેલા અન્ય નિવેદનોને જોતા, અરજદાર નંબર ૧,૩ અને ૯ સિવાય તમામ આરોપી વ્યક્તિઓ સામે કોઈ કેસ પણ પ્રતિબિંબિત થતો નથી, જેના માટે શ્રી પરીખે દબાણ કર્યું નથી.વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ દ્વારા એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી છે અને ફરીથી ચકાસણી કરવામાં આવી છે કે શ્રી ઉમેશ જોશી, જે એક કર્મચારી છે અને સ્ટોર વિભાગના ખૂબ જ પ્રભારી છે અને જે અરજદાર નંબર ૯ છે, તે વજન સ્કેલ સાથે જોડાયેલા છે અને આ અધિકૃત પ્રતિનિધિ ટ્રાયલ માટે ખૂબ જ ઉપલબ્ધ છે.તેમણે વધુ ધ્યાન દોર્યું છે અને વાજબી રીતે સ્વીકાર્યું છે કે કંપનીના વરિષ્ઠ મહાપ્રબંધક (ખરીદી), શ્રી ઉદયકુમાર શ્રીનિવાસ ચારીની હાજરીમાં પંચનામા દોરવામાં આવ્યા હોવાથી, જેમને કંપનીમાં તેમની અધિકૃત વ્યક્તિ હોવાની ભૂમિકાને ધ્યાનમાં રાખીને કાર્યવાહીમાંથી હાંકી કાઢવામાં નહીં આવે અને જેના માટે શ્રી પારિખ અરજી માટે દબાણ કરી રહ્યા નથી, જે અરજદાર નંબર ૩ છે અને તેથી, આનો ઉલ્લેખ કર્યા પછી, વિદ્વાન વરિષ્ઠ

વકીલે ખાસ દલીલ કરી છે કે તમામ ડિરેક્ટરો સામે કાર્યવાહી ચાલુ રાખવી એ કાયદાની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગ સિવાય બીજું કંઈ નહીં પરંતુ સમાન હશે અને તેથી, અરજીને મંજૂરી આપવામાં આવે. તેમને.

૪. અરજીનો વિરોધ કરવા માટે, એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર શ્રી પુજારીએ ભારપૂર્વક દલીલ કરી છે કે રદ કરવાની અરજીને ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ નહીં અને ફરિયાદી પક્ષને નીચેની સત્તા/અદાલત સમક્ષ કેસ મૂકવા અને સાબિત કરવાની યોગ્ય તક આપવી જોઈએ અને તેથી, કોર્ટને કાર્યવાહીના આ તબક્કે અરજીને ધ્યાનમાં ન લેવાની વિનંતી કરી છે.તેમણે વધુમાં દલીલ કરી છે કે જો આ તબક્કે ફરિયાદ રદ કરવામાં આવે, તો તે કાયદાના ઉદ્દેશ્યને જ નિરાશ કરશે, જેના માટે આરોપી વ્યક્તિઓ સામે કેસ દાખલ કરવામાં આવ્યો છે અને તેથી પણ, અરજીને ધ્યાનમાં લેવામાં નહીં આવે.એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી છે કે કંપની તેમજ ડિરેક્ટર્સ સામે પૂરતી સામગ્રી હોવાનું જણાય છે, જેઓ પરોક્ષ રીતે કંપનીની અંતિમ બાબતો સાથે જોડાયેલા છે અને તેથી, તેઓ માત્ર ડિરેક્ટર્સ હોવા છતાં, ચેરમેન અને મેનેજિંગ ડિરેક્ટર પહેલેથી જ શરૂ કરવામાં આવેલી ફોજદારી કાર્યવાહીના કાર્યક્ષેત્રમાંથી પોતાને મુક્ત કરી શકતા નથી અને તેથી, આખરે વિનંતી કરવામાં આવી છે કે કારણ કે તેઓએ કંપનીની રોજિંદી બાબતોમાં ભાગ લીધો નથી, તેમ છતાં તેઓ કંપનીના કાર્ય માટે

જવાબદાર અને જવાબદાર છે અને તેથી, આ સ્થિતિ હોવાથી, તેમણે દલીલ કરી છે કે વર્તમાન અરજીને ફરિયાદને રદ કરવાની મંજૂરી ન આપે.લર્નડ એપીપીએ વધુમાં દલીલ કરી છે કે જો એક અથવા બે ઘટકો ખૂટે છે, તો તેને રદ કરવાની અરજીનો વિષય બનાવી શકાતો નથી અને તેથી, જ્યારે આવી કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવે છે, ત્યારે ફરિયાદી પક્ષને તમામ આરોપી વ્યક્તિઓ સામે યોગ્ય તબક્કે સામગ્રી રજૂ કરવાની યોગ્ય તક આપવી જોઈએ.જો કે, જ્યારે અદાલતે એ. પી. પી. ને જાણ કરી છે કે ફરિયાદમાં ખુલ્લા દાવા સિવાય તમામ આરોપી વ્યક્તિઓ સામે સીધો આરોપ લગાવવા માટે ફરિયાદ ઉપરાંત તેની પાસે પૂરતી સામગ્રી ઉપલબ્ધ છે, ત્યારે કોઈ પણ પ્રકારની સામગ્રી કે જે તમામ આરોપી વ્યક્તિઓ/અરજદારોને ગુનાના કૃત્ય સાથે જોડી શકે, જે આરોપ કરવામાં આવ્યો છે તે તેના દ્વારા નિર્દેશ કરી શકાયો નથી અને તેથી, આખરે તેણે અરજીને ધ્યાનમાં ન લેવાની દલીલ કરી છે.

૫. સંબંધિત પક્ષો વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા પછી અને અદાલત સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવેલી સામગ્રીની તપાસ કર્યા પછી અને ઉઠાવવામાં આવેલા વિવિધ મુદ્દાઓને ધ્યાનમાં લીધા પછી, રેકૉર્ડમાંથી નીચેના સંજોગો બહાર આવી રહ્યા છે:

પ.૧ દેખીતી રીતે, ફરિયાદ તમામ ડિરેક્ટરો વિશે મૌન છે, જેમને કાર્યવાહીમાં ખેંચવામાં આવે છે અને ફરિયાદમાં તેમજ અરજદાર નંબર ૨ અને ૪ થી ૮ ના સંદર્ભમાં કોઈ ચોક્કસ એટ્રિબ્યુશન હોવાનું જણાતું નથી.

પ.૨ તે રેકૉર્ડ પરથી પ્રતિબિંબિત થાય છે કે મુખ્ય પક્ષ એટલે કે મેસર્સ આલ્ફા વેઇગિંગ કન્સલ્ટન્સી સામે કેસ ચલાવવામાં આવ્યો નથી અને તેણે ફરિયાદમાં કોઈ ચોક્કસ ભૂમિકા ભજવી હોય તેવું લાગતું નથી.

પ.૩ રેકૉર્ડમાંથી એવું પણ દેખાઈ રહ્યું છે કે કંપનીની બાબતો માટે જવાબદાર અધિકૃત વ્યક્તિઓ ફોજદારી કાર્યવાહીમાં ખૂબ જ સહકાર આપી રહ્યા છે અને તેઓ અરજદાર નંબર ૧,૩ અને ૮ છે, જેના માટે વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી દેવન પરીખે અરજી પર દબાણ કર્યું નથી.

પ.૪ તે રેકૉર્ડમાંથી વધુ બહાર આવી રહ્યું છે અને ફરિયાદનો સ્પષ્ટ અભ્યાસ દર્શાવે છે કે જેની સામે ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી છે તે દરેક આરોપી વ્યક્તિઓ સામે કોઈ ચોક્કસ આરોપ મૂકવામાં આવ્યો નથી અને તેથી, કાયદાની સ્થાયી સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને, એવું લાગે છે કે કંપનીના કોઈ પણ ડિરેક્ટર સામે કોઈ ચોક્કસ દાવો કરવામાં આવ્યો નથી.

૫.૫ રેકૉર્ડમાંથી તે વધુ બહાર આવી રહ્યું છે કે ૨૦૦૮ અને ૨૦૦૯માં શ્રેણીબદ્ધ રજૂઆતો કરવામાં આવી હોવા છતાં સત્તાવાળાઓએ કાર્યવાહીમાં સહકાર ન આપવાનું પસંદ કર્યું છે અને તેથી, અરજદારોએ કાર્યવાહીમાં સહકાર આપ્યો નથી તેવું કહેવું યોગ્ય નથી.તમામ કાનૂની ઉપાયો, જે અન્યથા ઉપલબ્ધ છે, અરજદારો દ્વારા વર્તમાન કાર્યવાહીના રૂપમાં લેવામાં આવ્યા છે અને તેનો આશરો લેવામાં આવ્યો છે અને આ અદાલત દ્વારા આગળની કાર્યવાહી પર સ્ટે આપવામાં આવ્યો છે અને તેથી, આ હકીકતોની પૃષ્ઠભૂમિમાં, એવું લાગે છે કે શરૂઆતથી, ફરિયાદને આગળ વધારવામાં આવી નથી.

૫.૬ કાર્યવાહી દરમિયાન, એવું પણ બહાર આવ્યું છે કે વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ, શ્રી દેવન પારિખ, કંપનીના સંદર્ભમાં અરજી પર દબાણ કરી રહ્યા નથી એટલે કે અરજદાર નંબર ૧ નું પ્રતિનિધિત્વ અધિકૃત વ્યક્તિ અને અરજદાર નંબર ૩ અને ૮ દ્વારા કરવામાં આવ્યું છે અને તેથી, અરજી અન્ય અરજદારો માટે પ્રતિબંધિત છે, જેઓ પહેલેથી જ હાજર છે અને અરજીના કારણ શીર્ષક પર પ્રતિબિંબિત કરે છે અને તેથી, આ ડિરેક્ટર્સ, ચેરમેન અને મેનેજિંગ ડિરેક્ટર સામે પણ કોઈ ચોક્કસ પ્રકૃતિનું કોઈ ચોક્કસ એટ્રિબ્યુશન દેખાતું નથી અને તેથી, આ મુદ્દા પર કાયદાના ચોક્કસ પ્રસ્તાવને ધ્યાનમાં લેતા, તે પ્રતિબિંબિત કરે છે કે ફરિયાદી પક્ષે

કંપનીના સમગ્ર બોર્ડ ઓફ ડિરેક્ટર્સને ખેંચ્યું છે. ફોજદારી કાર્યવાહી અને વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટે ફોજદારી કાર્યવાહીના સંદર્ભમાં સમન્સ જારી કરવાની ગંભીરતાને સંપૂર્ણપણે અવગણી છે.

પ.૭ રેકૉર્ડમાંથી એ પણ બહાર આવી રહ્યું છે કે ઉપર ઉલ્લેખિત કાયદા હેઠળની વૈધાનિક જોગવાઈઓને જોતાં, અન્ય ડિરેક્ટર્સ, ચેરમેન અને મેનેજિંગ ડિરેક્ટરના સંદર્ભમાં કોઈ ચોક્કસ કેસ હોવાનું જણાતું નથી અને પુનરાવર્તનની કિંમત પર, એ નોંધ લેવામાં આવે છે કે જ્યાં સુધી તે આરોપી નંબર ૧,૩ અને ૮ સાથે સંબંધિત છે ત્યાં સુધી અરજી દબાવવામાં આવી નથી અને તેથી, ફરિયાદકર્તાઓ કાર્યવાહી બાકી છે તે કેસમાં પરિસ્થિતિ સાથે વ્યવહાર કરવાથી વંચિત નથી.

પ.૮ રેકૉર્ડ વધુમાં સૂચવે છે કે જવાબદાર વ્યક્તિઓ એટલે કે શ્રી જોશી તેમજ કંપનીના વરિષ્ઠ મહાપ્રબંધક (ખરીદી) શ્રી ઉદયકુમાર શ્રીનિવાસ ચારી, સુનાવણીનો સામનો કરવા માટે ખૂબ જ ઉપલબ્ધ છે અને તેથી, જો સુનાવણી દરમિયાન કંઈપણ થાય, તો તે હંમેશા સંબંધિત અદાલત માટે સીઆરપીસીની કલમ ૩૧૮ હેઠળ સમાવિષ્ટ વૈધાનિક જોગવાઈઓનો આશરો લેવા માટે ખુલ્લું છે.

૫.૯ કાયદાકીય જોગવાઈઓનું ખાલી અવલોકન એ પણ સૂચવે છે કે ઓછામાં ઓછા અરજદાર નંબર ૨ અને ૪ થી ૮ ના સંદર્ભમાં કોઈ પણ કથિત ઘટકો અથવા સંબંધિત ગુનાઓ પ્રથમ દષ્ટિએ પણ સ્થાપિત નથી અને તેથી, તેમના માટે, સીઆરપીસીની કલમ ૪૮૨ ને આકર્ષવા માટે એકદમ સારો કેસ હોવાનું જણાય છે.

૫.૧૦ રેકૉર્ડમાંથી એ પણ બહાર આવી રહ્યું છે કે તકનીકી રીતે દલીલ કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે કે કંપનીનો ભૂતકાળમાં કોઈ ખરાબ રેકૉર્ડ નહોતો પરંતુ સુનાવણીના સંગીતનો સામનો કરવા માટે અનામત હતી અને તેથી, આખરે કોર્ટને વિનંતી કરી હતી કે ઓછામાં ઓછી અરજદાર નંબર ૨ અને ૪ થી ૮ સામે આવી કાર્યવાહી ચાલુ રાખવાની મંજૂરી ન આપવામાં આવે.

૬. રેકૉર્ડ પર પ્રવર્તમાન આ તથ્યોની પૃષ્ઠભૂમિમાં, દલીલો સાથે વ્યવહાર કરતા પહેલા, ફોજદારી કાર્યવાહીના સંદર્ભમાં નિયામકની જવાબદારીના મુદ્દા પર તાજેતરની કેટલીક ઘોષણાઓ સાથે વ્યવહાર કરવા માટે વિચારણા કરવી જરૂરી છે.

૭. ઉપરોક્ત સંજોગોની પૃષ્ઠભૂમિમાં, જો અરજદારોના વકીલ દ્વારા ટાંકવામાં આવેલા નિર્ણયોની તપાસ કરવાની હોય, તો પ્રથમ દષ્ટિએ એવું સૂચવે છે

કે વર્તમાન અરજદાર નંબર ૨ અને ૪ થી ૮ સામે કાર્યવાહી ચાલુ રાખવી ખોટી છે.પ્રથમ ચુકાદો જે ટાંકવામાં આવ્યો છે તે ૨૦૧૫ (૪) એસ. સી. સી. ૬૦૯ માં નોંધવામાં આવ્યો છે જેમાં કોર્પોરેટ ફોજદારી જવાબદારીની વિભાવનાને સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા હાથ ધરવામાં આવે છે અને ઉપરોક્ત વિભાવના સાથે વ્યવહાર કરતી વખતે પ્રત્યાવર્તી જવાબદારી સિદ્ધાંતને કઈ રીતે સેવામાં દબાવી શકાય છે.સર્વોચ્ચ અદાલતે ઉપરોક્ત સિદ્ધાંતનું વિશ્લેષણ કરતી વખતે પ્રસ્તાવ મૂક્યો છે કે જો ત્યાં પૂરતી દોષિત સામગ્રી હોય તો જ તેને સેવામાં દબાવી શકાય છે અને દરખાસ્ત ધરાવતી સંબંધિત ચર્ચા ફકરા ૪૨,૪૩,૪૪,૪૫ અને ૪૬ માં પ્રતિબિંબિત થાય છે જે અહીં પછી પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવે છે:

“૪૨. તેમાં કોઈ શંકા નથી કે કોર્પોરેટ એકમ એક કૃત્રિમ વ્યક્તિ છે જે તેના અધિકારીઓ, નિર્દેશકો, મેનેજિંગ ડિરેક્ટર, ચેરમેન વગેરે દ્વારા કાર્ય કરે છે. જો આવી કંપની મેન્સ રિયા સાથે સંકળાયેલો ગુનો કરે છે, તો તે સામાન્ય રીતે તે વ્યક્તિનો ઇરાદો અને કાર્યવાહી હશે જે કંપની વતી કાર્ય કરશે.જ્યારે ગુનાહિત કૃત્ય કાવતરું હોય ત્યારે તે વધુ હશે.જો કે, તે જ સમયે, તે ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રનો મુખ્ય સિદ્ધાંત છે કે જ્યાં સુધી કાયદો ખાસ રીતે પ્રદાન ન કરે ત્યાં સુધી કોઈ પરોક્ષ જવાબદારી નથી.

૪૩. આમ, જે વ્યક્તિએ કંપની વતી ગુનો કર્યો હોય તેને કંપની સાથે આરોપી બનાવી શકાય છે, જો તેની સક્રિય ભૂમિકા અને ગુનાહિત ઇરાદાના પૂરતા પુરાવા હોય. બીજી પરિસ્થિતિ જેમાં તેને ફસાવવામાં આવી શકે છે તે એવા કિસ્સાઓમાં છે જ્યાં વૈધાનિક શાસન પોતે જ પરોક્ષ જવાબદારીના સિદ્ધાંતને આકર્ષે છે, ખાસ કરીને આવી જોગવાઈનો સમાવેશ કરીને.

૪૪. જ્યારે કંપની ગુનેગાર હોય, ત્યારે આ અસર માટે કોઈ વૈધાનિક જોગવાઈની ગેરહાજરીમાં ડિરેક્ટરની પરોક્ષ જવાબદારી આપમેળે લાદવામાં આવી શકતી નથી. આનું એક ઉદાહરણ નેગોશિએબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ્સ એક્ટ, ૧૮૮૧ ની કલમ ૧૪૧ છે. અનીતા હાડા (ઉપરોક્ત) માં, કોર્ટે નોંધ્યું હતું કે જો કંપનીના વ્યવસાયને માર્ગદર્શન આપતા વ્યક્તિઓના જૂથનો ગુનાહિત ઇરાદો હોય, તો તે બોડી કોર્પોરેટ પર લાદવામાં આવશે અને તે આ પૃષ્ઠભૂમિમાં છે, નેગોશિએબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ્સ એક્ટની કલમ ૧૪૧ ને સમજવી પડશે. તેથી, આ પ્રકારની સ્થિતિ કાયદાકીય ઇરાદાને કારણે છે, જે તેને કાલ્પનિક માને છે. અહીં પણ, "અહંકારમાં ફેરફાર" નો સિદ્ધાંત માત્ર એક જ દિશામાં લાગુ કરવામાં આવ્યો હતો, એટલે કે જ્યાં વ્યવસાયને માર્ગદર્શન આપતા વ્યક્તિઓના જૂથનો ગુનાહિત ઇરાદો હોય, તે કોર્પોરેટ સંસ્થા પર લાદવામાં આવે છે અને તેનાથી ઊલટું નહીં. અન્યથા, ડિરેક્ટર અથવા કંપનીના નિયંત્રણ અને સંચાલનમાં કથિત રીતે

અન્ય કોઈ વ્યક્તિને આભારી કોઈ ચોક્કસ કાર્ય હોવું જોઈએ, જેની અસર એ છે કે આવી વ્યક્તિ કંપની દ્વારા અથવા તેના વતી કરવામાં આવેલા કૃત્યો માટે જવાબદાર હતી.

૪૫. આ જ સિદ્ધાંત અન્ય વિવિધ ચુકાદાઓમાં વિસ્તૃત રીતે વર્ણવવામાં આવ્યો છે.અમે મહારાષ્ટ્ર સ્ટેટ ઇલેક્ટ્રિસિટી ડિસ્ટ્રિબ્યુશન કંપની લિમિટેડ (સુપ્રા) અને એસ. કે. અલગ (સુપ્રા) ની નોંધ લીધી છે.આ સિદ્ધાંતને પુનરાવર્તિત કરતા કેટલાક અન્ય ચુકાદાઓ નીચે મુજબ છે:

૪૫.૧ જેઠસુર સુરંગભાઈ વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય:(એસસીસી પેજ. ૨૧૦-૧૧, પેરા-૯)

"૯.યોગ્ય આદર સાથે ઉચ્ચ ન્યાયાલય જે ચૂકી ગયું હોય તેવું લાગે છે તે એ છે કે આ પ્રકારના કેસમાં જ્યાં સંઘની મિલકતોની ગંભીર ઉચાપત થઈ હતી, જ્યાં સુધી ફરિયાદી પક્ષ સાબિત ન કરે કે તમામ આરોપીઓ વચ્ચે ગાઢ એકતા અને સાંઠગાંઠ હતી જેણે કાવતરાનો વિષય બનાવ્યો હતો, ત્યાં સુધી ખાસ કરીને અપીલકર્તા (એ-૧) સામે બેવડા આરોપો સાબિત કરવા મુશ્કેલ બનશે.કાવતરાનો આરોપ નિષ્ફળ જતાં, અપીલકર્તા સામેના ફરિયાદી પક્ષની વાર્તાનો સૌથી ભૌતિક અને અભિન્ન ભાગ અદૃશ્ય થઈ જાય છે.એકમાત્ર આધાર જેના આધારે ઉચ્ચ અદાલતે તેમને દોષિત ઠેરવ્યા છે તે એ છે

કે તેઓ વ્યવસ્થાપન સમિતિના અધ્યક્ષ હોવાથી, અન્ય આરોપીઓ દ્વારા આપવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અથવા ગેરરીતિ માટે તેમને પરોક્ષ રીતે જવાબદાર ઠેરવવા જોઈએ.જોકે, ઉચ્ચ અદાલતે પ્રત્યાવર્તી જવાબદારીના ખ્યાલનો ઉલ્લેખ કર્યો નથી, પરંતુ ઉચ્ચ અદાલતના તારણો સૂચવે છે કે અપીલકર્તાને દોષિત ઠેરવવા માટે ઉચ્ચ અદાલતના મનમાં આ કેન્દ્રિય વિચાર હતો.આવા ગંભીર પ્રકૃતિના ફોજદારી કેસમાં મેન્સ રિયાને બાકાત રાખી શકાતો નથી અને એકવાર કાવતરાનો આરોપ નિષ્ફળ જાય તે પછી ફરિયાદી પક્ષ પર હકારાત્મક રીતે સાબિત કરવાની જવાબદારી છે કે અપીલકર્તા વસ્તુ ૨,૩ અને ૪ સંબંધિત કૃત્યો અથવા ભૂલો સાથે સીધા અને વ્યક્તિગત રીતે સંકળાયેલો હતો.શ્રી ફડકે દ્વારા સ્વીકારવામાં આવે છે કે આવો કોઈ સીધો પુરાવો સામે આવતો નથી અને તેમણે એવી દલીલ કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો કે અપીલકર્તા સંઘના અધ્યક્ષ હતા અને કાગળો પર સહી કરતા હતા અને વિવિધ ટેન્ડરને મંજૂરી આપતા હતા, નિયમિત બાબત તરીકે પણ તેમણે કાળજી અને સાવધાની સાથે કામ કરવું જોઈએ અને તેમની બેદરકારી એ ગુનો કરવાના તેમના ઇરાદાનો સકારાત્મક પુરાવો હશે.જોકે અમે કાયદાના આ વ્યાપક નિવેદન સાથે સહમત થવામાં અસમર્થ છીએ.કાવતરાના આરોપની ગેરહાજરીમાં માત્ર હકીકત એ છે કે [ચિત્ર] અપીલકર્તા સમિતિના અધ્યક્ષ હતા તે તેમને ૨ થી ૪ વસ્તુઓ માટે પરોક્ષ અર્થમાં ફોજદારી રીતે જવાબદાર બનાવશે નહીં.ખાતરની

ખરીદીને મંજૂરી આપવા સિવાય તેઓ જાણતા હતા કે જે કંપનીઓમાંથી ખાતરની ખરીદી કરવામાં આવી હતી તે અસ્તિત્વમાં નહોતી તે દર્શાવવા માટે કોઈ પ્રત્યક્ષ અથવા પરિસ્થિતિજન્ય પુરાવા નથી.આવી જ સ્થિતિ અન્ય બે વસ્તુઓની પણ છે.ખરેખર, જો અધ્યક્ષને જવાબદાર ઠેરવવાનો હોય તો સમિતિના તમામ સભ્યો એટલે કે. તહસીલદાર અને અન્ય નામાંકિત સભ્યો સમાન રીતે જવાબદાર રહેશે કારણ કે તે બધાએ સમિતિની બેઠકોની ચર્ચાઓમાં ભાગ લીધો હતો, જે નિષ્કર્ષ ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા સૂચવવામાં આવ્યો નથી.સંઘના અધ્યક્ષ તરીકે અપીલકર્તાએ વિવિધ પ્રકારની બાબતો સાથે વ્યવહાર કરવો પડતો હતો અને વિશ્વાસનો કોઈ ગુનાહિત ભંગ થયો છે કે કેમ તે જાણવા માટે દરેક નાની બાબતોનું વિશ્લેષણ કરવું અને વિગતોમાં જવું તેમના માટે માનવીય રીતે શક્ય ન હોત.હકીકતમાં, સમગ્ર શોનો નાયક એ-૩ હોય તેવું લાગે છે, જેણે પોતાના અપરાધને છુપાવવા અને અપીલકર્તાને મોખરે લાવવા માટે નાટકનું એટલું સંચાલન કર્યું હતું.પરંતુ તે પોતે અપીલકર્તા સામે નિર્ણાયક પુરાવા નહીં હોય.એવું બતાવવા માટે કંઈ નથી કે એ-૩ એ અપીલકર્તાને ખાતરની ગેરકાયદેસર ખરીદી અથવા પાંચ ઓઈલ એન્જિન ગુમ થવા અંગે પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે જાણ કરી હતી, જે ઓડિટ દરમિયાન ખૂબ જ પાછળથી પ્રકાશમાં આવ્યા હતા.હેતુ સાબિત કરવાની જગ્યાએ ફરિયાદી પક્ષ એ સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો છે કે અપીલકર્તાને ૨ થી ૪ વસ્તુઓની અવમૂલ્યન વિશે

કોઈ જાણકારી હતી.હકીકતમાં, જ્યાં સુધી આઈટમ ૩ ની વાત છે, શ્રી ફડકેએ પણ સ્વીકાર્યું હતું કે અપીલકર્તાને જોડવા માટે કોઈ સીધો પુરાવો નથી.

જપ.૨ શામ સુંદર વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્ય:(એસસીસી પેજ ૬૩૨, પેરા ૯)

"૯.પરંતુ અમે દંડની જોગવાઈ હેઠળ ફોજદારી જવાબદારીથી ચિંતિત છીએ, નાગરિક જવાબદારીથી નહીં.દંડની જોગવાઈનો પ્રથમ સ્થાને કડક અર્થઘટન થવો જોઈએ.બીજું, જ્યાં સુધી કાયદો તેને પણ તેના દાયરામાં ન લે ત્યાં સુધી ફોજદારી કાયદામાં કોઈ પરોક્ષ જવાબદારી નથી.કલમ ૧૦ આવી જવાબદારી માટે જોગવાઈ કરતું નથી.તે તમામ ભાગીદારોને ગુના માટે જવાબદાર બનાવતા નથી, પછી ભલે તેઓ વ્યવસાય કરે કે ન કરે.

જપ.૩ હીરાલાલ હરિલાલ ભગવતી વિરુદ્ધ સી. બી. આઈ.:(એસસીસી પેજ.૨૭૭, પેરા ૩૦)

"૩૦.અમારા મતે, દંડાત્મક કાયદા હેઠળ, જ્યાં સુધી ઉપરોક્ત કાયદો તેને તેની મર્યાદામાં આવરી ન લે ત્યાં સુધી પ્રત્યાવર્તી જવાબદારીનો કોઈ ખ્યાલ નથી.તાત્કાલિક કેસમાં, આ ક્ષેત્રમાં પ્રવર્તમાન કાયદો એટલે કે કસ્ટમ્સ એક્ટ, ૧૯૬૨ હેઠળ અપીલકર્તાઓને

સંપૂર્ણ રીતે મુક્ત કરવામાં આવ્યા છે અને જી. સી. એસ. ને કાર્યવાહીથી મુક્તિ આપવામાં આવી છે.

૪૫.૪ મકસૂદ સૈયદ વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય:(એસ. સી. સી. પી. ૬૭૪, પેરા ૧૩)

"૧૩.જ્યાં ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૫૬ (૩) અથવા કલમ ૨૦૦ ની શરતોમાં દાખલ કરવામાં આવેલી ફરિયાદ અરજી પર અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે, ત્યાં મેજિસ્ટ્રેટે તેનું મન લાગુ કરવું જરૂરી છે.દંડ સંહિતામાં જ્યારે આરોપી કંપની હોય ત્યારે કંપનીના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર અથવા કંપનીના ડિરેક્ટર્સ તરફથી પરોક્ષ જવાબદારીને જોડવાની કોઈ જોગવાઈ નથી.વિદ્ધત મેજિસ્ટ્રેટ પોતાની સમક્ષ સાચો પ્રશ્ન રજૂ કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યા હતા, એટલે કે ફરિયાદની અરજી, જો અંકિત મૂલ્ય આપવામાં આવે અને તેની સંપૂર્ણતામાં સાચી ગણવામાં આવે તો પણ, તે નિષ્કર્ષ તરફ દોરી જશે કે અહીં સામાવાળાઓ કોઈપણ ગુના માટે વ્યક્તિગત રીતે જવાબદાર હતા.બેંક એક નિગમિત સંસ્થા છે.જો કાયદામાં તે વતી કોઈ જોગવાઈ અસ્તિત્વમાં હોય તો મેનેજિંગ ડિરેક્ટર અને ડિરેક્ટરની પરોક્ષ જવાબદારી ઊભી થશે.કાયદામાં નિર્વિવાદપણે આવી પરોક્ષ જવાબદારીઓ નક્કી કરવાની જોગવાઈ હોવી જોઈએ.ઉપરોક્ત હેતુ માટે પણ, ફરિયાદી તરફથી જરૂરી આક્ષેપો કરવા ફરજિયાત છે જે પરોક્ષ

જવાબદારીની રચના કરતી જોગવાઈઓને આકર્ષિત કરશે.

જપ.પ આર. કલ્યાણી વિરુદ્ધ જનક સી. મહેતા:(એસ. સી. સી. પૃષ્ઠ ૫૨૭, પરિચ્છેદ ૩૨)

"૩૨.એફ. આઈ. આર. માં સમાવિષ્ટ આક્ષેપો સામાન્ય કાયદા હેઠળ ગુનાઓ કરવા માટે છે.પ્રત્યાવર્તી જવાબદારી માત્ર કાયદાની જોગવાઈને કારણે નક્કી કરી શકાય છે અને અન્યથા નહીં.આ હેતુ માટે, એક કાનૂની કાલ્પનિક કથા બનાવવી પડશે.વિશેષ કાયદા હેઠળ પણ જ્યારે કોઈ વ્યક્તિ પર પ્રત્યાવર્તી ફોજદારી જવાબદારી આ આધાર પર નક્કી કરવામાં આવે છે કે તે કંપનીની બાબતોનો હવાલો સંભાળે છે અને તેના માટે જવાબદાર છે, ત્યારે કાયદા હેઠળ નિર્ધારિત તમામ ઘટકો પૂર્ણ થવા જોઈએ.કાનૂની કાલ્પનિક કથા તે હેતુ અને હેતુ સુધી મર્યાદિત હોવી જોઈએ જેના માટે તેને બનાવવામાં આવી છે.

જપ.૬ શેરોન માઈકલ વિ સ્ટેટ ઓફ ટી. એન.:(એસ. સી. સી. પી. ૩૮૩, પેરા ૧૬)

"૧૬.પ્રથમ માહિતી અહેવાલમાં પક્ષો દ્વારા અને તેમની વચ્ચે કરવામાં આવેલા કરારની શરતોની વિગતો તેમજ તેનો અમલ કરવાની રીત અને રીતનો પણ સમાવેશ થાય છે.કરારના અમલના સંબંધમાં અપીલકર્તાઓ સામે

આક્ષેપો કરવામાં આવ્યા છે.કરારની રચના પહેલાં તેમના તરફથી ગુનાહિત ગેરવર્તણૂકનો કોઈ કેસ બહાર આવ્યો નથી.અપીલકર્તા કંપનીમાં જુદા જુદા હોદ્દાઓ ધરાવતા અપીલકર્તાઓએ તેમની વ્યક્તિગત ક્ષમતામાં કોઈ પ્રતિનિધિત્વ કર્યું હોય તેવું અહીં બતાવવા માટે કંઈ નથી અને આમ, તેમને માત્ર એટલા માટે પરોક્ષ રીતે જવાબદાર બનાવી શકાતા નથી કારણ કે તેઓ કંપનીના કર્મચારીઓ છે.

૪૫.૭ કેડી હોર્મુસજી ઘરડા વિરુદ્ધ મેહરવાન રસ્તમ ઈશાની:(એસસીસી પેજ ૪૮૦-૮૧, પેરા ૧૬-૧૯)

"૧૬.અમે અહીં અગાઉ નોંધ્યું છે કે ઉપરોક્ત માર્ગ નિર્માણાધીન હોવા છતાં, પ્રથમ સામાવાળા ત્રણ વખત પોલીસ સ્ટેશનમાં ગયો હતો.તેથી તેને પોલીસ સ્ટેશન જવાથી રોકવામાં આવ્યો ન હતો.હકીકતમાં, સત્તાવાળાઓ દ્વારા કડક કાર્યવાહી કરવામાં આવી હતી.કામદારોને રસ્તા પર કોઈ કામ ન કરવા માટે કહેવામાં આવ્યું હતું.તેથી, અમે એ વાતની પ્રશંસા કરવામાં નિષ્ફળ જઈએ છીએ કે કેવી રીતે, આ પ્રકારની પરિસ્થિતિમાં, કંપનીના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર અને ડિરેક્ટરો તેમજ આર્કિટેક્ટને પણ આઈપીસીની કલમ ૩૪૧ હેઠળ ગુનો કર્યો હોવાનું કહી શકાય.

૧૭. દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ સિવાય અને કેટલીક બાબતો સિવાય કોઈ પણ વ્યક્તિની કોઈ પરોક્ષ જવાબદારીને

ધ્યાનમાં લેતી નથી.કાયદાકીય કલ્પનાને વધારીને અથવા કાયદાની જોગવાઈઓની દ્રષ્ટિએ પરોક્ષ જવાબદારી ઊભી કરીને ગુનાનું કમિશન સ્પષ્ટપણે જણાવવું આવશ્યક છે.આમ, કંપનીના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર અથવા ડિરેક્ટરોએ માત્ર એટલા માટે ગુનો કર્યો હોવાનું ન કહી શકાય કારણ કે તેઓ હોદ્દાઓ ધરાવે છે.તેથી વિદ્વાન એડિશનલ ચીફ મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટ, અમારા મતે, આ બાબતના આ પાસાને ધ્યાનમાં લીધા વિના સમન્સ જારી કરવામાં સાચા ન હતા.કંપનીના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર અને ડિરેક્ટરોને માત્ર એટલા માટે બોલાવવા ન જોઈએ કારણ કે કંપની સામે કેટલાક આક્ષેપો કરવામાં આવ્યા હતા.

૧૮. પેપ્સી ફૂડ્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધ સ્પેશિયલ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ (૧૯૯૮) ૫ એસસીસી ૭૪૯ કેસમાં આ અદાલતે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતો:(એસ. સી. સી. પી. ૭૬૦, પેરા ૨૮)

"૨૮.ફોજદારી કેસમાં આરોપીઓને સમન્સ પાઠવવું એ ગંભીર બાબત છે.ફોજદારી કાયદો અલબત્ત એક બાબત તરીકે અમલમાં મૂકી શકાતો નથી.એવું નથી કે ફરિયાદીએ ફોજદારી કાયદો અમલમાં મૂકવા માટે ફરિયાદમાં તેના આરોપોને ટેકો આપવા માટે માત્ર બે સાક્ષીઓ લાવવાની જરૂર છે.આરોપીઓને સમન્સ પાઠવવાના મેજિસ્ટ્રેટના આદેશમાં એ પ્રતિબિંબિત થવું જોઈએ કે તેણે કેસની હકીકતો અને તેને લાગુ પડતા કાયદા પર પોતાનું મન લગાવ્યું છે.તેણે ફરિયાદમાં

કરવામાં આવેલા આક્ષેપોની પ્રકૃતિ અને તેના સમર્થનમાં મૌખિક અને દસ્તાવેજી બંને પુરાવાઓની તપાસ કરવી પડશે અને શું તે ફરિયાદીને આરોપીને આરોપ ઘરે લાવવામાં સફળ થવા માટે પૂરતું હશે. એવું નથી કે આરોપીઓને બોલાવતા પહેલા મેજિસ્ટ્રેટ પ્રારંભિક પુરાવા રેકૉર્ડ કરતી વખતે મૂક પ્રેક્ષક હોય છે. મેજિસ્ટ્રેટ રેકૉર્ડ પર લાવવામાં આવેલા પુરાવાઓની કાળજીપૂર્વક તપાસ કરવી પડે છે અને આક્ષેપોની સત્યતા શોધવા માટે અથવા અન્યથા જવાબો મેળવવા માટે ફરિયાદી અને તેના સાક્ષીઓને પોતે પણ પ્રશ્નો પૂછી શકે છે અને પછી તપાસ કરી શકે છે કે શું કોઈ ગુનો બધા અથવા કોઈપણ આરોપી દ્વારા પ્રથમ દષ્ટિએ કરવામાં આવ્યો છે કે કેમ.

૧૯. ડિસ્ચાર્જ માટે અરજી દાખલ કરવાના ઉપાયોની ઉપલબ્ધતાના સંદર્ભમાં પણ, તેનો અર્થ એ નથી કે ફરિયાદ અરજીમાં કરવામાં આવેલા આક્ષેપો ભલે અંકિત મૂલ્ય આપવામાં આવે અને તેની સંપૂર્ણતામાં સાચા હોવાનું માનવામાં આવે, તેમ છતાં ગુનાનો ખુલાસો કરશો નહીં અથવા તે અન્યથા અદાલતની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ હોવાનું જણાય છે, તેમ છતાં ઉચ્ચ અદાલત ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ તેના વિવેકાધીન અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવાનો ઇનકાર કરશે.

૪૬. પુનરાવર્તનની કિંમત પર કહેવામાં આવ્યું છે કે વર્તમાન કેસમાં, અપીલકર્તાઓ સામે સમન્સ જારી કરતી વખતે, વિશેષ મેજિસ્ટ્રેટે કહેવાતા કાનૂની સિદ્ધાંત હેઠળ આશ્રય લીધો છે, જે કાયદામાં ખોટો સાબિત થયો છે.તેમણે અપીલકર્તાઓ દ્વારા ભજવવામાં આવેલી ભૂમિકાનો ઉલ્લેખ કરીને પોતાનો સંતોષ નોંધ્યો નથી જે તેમને ગુનાહિત જાળમાં લાવશે.આ વતી, એ નોંધવું યોગ્ય રહેશે કે જી. એચ. સી. એલ. એમ્પ્લોઈઝ સ્ટોક ઓપ્શન ટ્રસ્ટ વિરુદ્ધ ઈન્ડિયા ઈન્ફોલાઈન લિમિટેડના કેસમાં આ અદાલતના નીચેના અવલોકનો:(એસસીસી પી.૫૧૬, પરિચ્છેદ ૧૮ & ૨૧)

"૧૮.સમન્સ જારી કરવાના આદેશમાં, વિદ્વત મેજિસ્ટ્રેટે સામાવાળાઓ ૨ થી ૭ સામે પ્રથમ દષ્ટિએ કેસ અને મેનેજિંગ ડિરેક્ટર, કંપની સેક્રેટરી અથવા ડિરેક્ટર્સની ક્ષમતામાં તેમના દ્વારા ભજવવામાં આવેલી ભૂમિકા વિશે પોતાનો સંતોષ નોંધ્યો નથી, જે તેમની સામે ફોજદારી કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટે અનિવાર્ય છે.(થર્મેક્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધ કે. એમ. જોની અનુસર્યા)

XXXXXX

૨૧. તાત્કાલિક કેસમાં ઉચ્ચ અદાલતે યોગ્ય રીતે નોંધ્યું છે કે સામાવાળાઓ ૨ થી ૭ સામે સમન્સ જારી કરવું ગેરકાયદેસર છે અને કાયદાની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ સમાન છે.તેથી હાઈકોર્ટના આદેશમાં આ કોર્ટની દખલગીરીની જરૂર નથી.

૮. ૨૦૧૩ (૪) એસ. સી. સી. ૫૦૫માં નોંધાયેલા નિર્ણયના સંદર્ભમાં પણ આવો જ કેસ છે, જેમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા એવું પણ ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે જો ગુનાના ગુનામાં આરોપીઓને કોઈ ચોક્કસ ભૂમિકા સોંપવામાં ન આવે અને જો ફરિયાદ ટાલવાળા અને અસ્પષ્ટ આક્ષેપો પર આધારિત હોય, તો આ આરોપી સામે સમન્સ જારી કરવું એ કાયદાની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ કરવા માટે ગેરકાયદેસર ગણવામાં આવે છે અને તેથી સર્વોચ્ચ અદાલતે ઉપરોક્ત જારી કરવાની અને સામાન્ય રીતે આરોપીઓને જોડવાની નિંદા કરી છે.ઉપરોક્ત નિર્ણયનો સંબંધિત અર્ક ફક્ત ૧૩,૧૪,૧૫ થી ૧૯ માં સમાયેલ છે.તેથી, અહીં પછી પુનઃઉત્પાદન:

“૧૩. કાયદાકીય દરખાસ્તના સંદર્ભમાં કોઈ વિવાદ નથી કે વિશ્વાસ ભંગ અથવા છેતરપિંડીનો કેસ નાગરિક ખોટો અને ફોજદારી ગુનો બંને છે, પરંતુ અમુક પરિસ્થિતિઓમાં જ્યાં કથિત કાર્ય મુખ્યત્વે નાગરિક ખોટો હશે, આવા કાર્યને ફોજદારી ગુનો ગણવામાં આવતો નથી.

૧૪. જો કે, આ અદાલતના ચુકાદા મુજબ, ફોજદારી કેસમાં આરોપીઓને બોલાવવા એ એક ગંભીર બાબત છે.તેથી, ફોજદારી કાયદાને એક બાબત તરીકે અમલમાં મૂકી શકાતો નથી.આરોપીઓને સમન્સ પાઠવવાના

મેજિસ્ટ્રેટના આદેશમાં એ પ્રતિબિંબિત થવું જોઈએ કે તેણે કેસની હકીકતો અને તેને લાગુ પડતા કાયદા પર પોતાનું મન લગાવ્યું છે. મેજિસ્ટ્રેટે સંતોષકારક પુરાવા અને રેકૉર્ડ પરની અન્ય સામગ્રી દ્વારા સમર્થિત ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા ચોક્કસ આક્ષેપોના આધારે પ્રથમ દષ્ટિએ કેસના અસ્તિત્વ અંગે પોતાનો સંતોષ નોંધાવવો પડશે.

૧૫. માધવરાવ જીવાજી રાવ સિંધિયા અને અન્ય વગેરે વિરુદ્ધ સંભાજીરાવ ચંદરોજીરાવ આંત્રે અને અન્ય વગેરેના કિસ્સામાં. એ. આઈ. આર. ૧૯૮૮ એસ. સી. ૭૦૯, આ અદાલતે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો:

“૭. કાનૂની સ્થિતિ સારી રીતે સ્થિર છે કે જ્યારે પ્રારંભિક તબક્કે ફરિયાદી પક્ષને રદ કરવાનું કહેવામાં આવે છે, ત્યારે અદાલત દ્વારા લાગુ કરવામાં આવનારી કસોટી એ છે કે શું અનિયંત્રિત આક્ષેપો પ્રથમ દષ્ટિએ ગુનાને સ્થાપિત કરે છે કે કેમ. તે અદાલત માટે પણ છે કે તે કોઈ ચોક્કસ કેસમાં દેખાતી કોઈપણ વિશેષ લાક્ષણિકતાઓને ધ્યાનમાં લે કે કેમ તે ધ્યાનમાં લેવા માટે કે શું કાર્યવાહી ચાલુ રાખવાની મંજૂરી આપવી તે અનુકૂળ અને ન્યાયના હિતમાં છે કે કેમ. આ એટલા આધારે છે કે અદાલતનો ઉપયોગ કોઈ પણ પરોક્ષ હેતુ માટે કરી શકાતો નથી અને જ્યાં અદાલતના મતે અંતિમ દોષિત ઠેરવવાની શક્યતાઓ અસ્પષ્ટ છે અને તેથી, ફોજદારી કાર્યવાહી ચાલુ રાખવાની મંજૂરી આપીને કોઈ

ઉપયોગી હેતુ પૂરો થવાની સંભાવના નથી, તો અદાલત કેસની વિશેષ હકીકતોને ધ્યાનમાં લેતી વખતે કાર્યવાહીને પણ રદ કરી શકે છે, ભલે તે પ્રારંભિક તબક્કે હોય.”

૧૬. પંજાબ નેશનલ બેંક અને અન્યો વિરુદ્ધ સુરેન્દ્ર પ્રસાદ સિન્હા, એ. આઈ. આર. ૧૯૯૨ એસ. સી. ૧૮૧૫ના કેસમાં, ફરિયાદી દ્વારા આઈ. પી. સી. ની કલમ ૪૦૯, ૧૦૯ અને ૧૧૪ હેઠળ ચેરમેન, બેંકના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર અને સંખ્યાબંધ અધિકારીઓ સામે ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી હતી, જેમાં આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હતો કે, અન્ય બાબતોની સાથે સાથે, શ્રીમન નારાયણ દુબે નામના વ્યક્તિને આપવામાં આવેલી લોન સામે ફરિયાદી અને તેની પત્ની બાંચધરી આપનાર તરીકે ઊભા હતા અને સુરક્ષા બોન્ડનો અમલ કર્યો હતો અને ફિક્સડ ડિપોઝિટ રસીદ સોંપી હતી. મુખ્ય દેવાદારે દેવાની ચુકવણીમાં ડિફોલ્ટ કર્યું હોવાથી, બેંકના શાખા મેનેજરે ઉક્ત ફિક્સડ ડિપોઝિટની પરિપક્વતા પર ઉક્ત લોન સામે રકમનો એક ભાગ સમાયોજિત કર્યો હતો. ફરિયાદીએ આક્ષેપ કર્યો હતો કે દેવું મર્યાદા દ્વારા પ્રતિબંધિત થઈ ગયું હતું અને તેથી બાંચધરી આપનારાઓની જવાબદારી પણ સમાપ્ત થઈ ગઈ હતી. તેથી એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો કે બેંકના અધિકારીઓએ નાણાકીય જવાબદારીથી પોતાને બચાવવા માટે અપ્રમાણિક ઈરાદાથી ઉપરોક્ત રકમનું ગુનાહિત રીતે ઉચાપત કરી હતી. મેજિસ્ટ્રેટે ફરિયાદમાંના

આરોપોને પ્રથમ દષ્ટિએ આરોપનો ગુનો બનાવે છે કે કેમ તે દર્શાવ્યા વિના, યાંત્રિક રીતે, તમામ આરોપી વ્યક્તિઓ સામે પ્રક્રિયા જારી કરી હતી. ઉચ્ચ અદાલતે ફરિયાદને રદ કરવાનો ઈનકાર કર્યો હતો અને આખરે આ મામલો આ અદાલતમાં આવ્યો હતો. અપીલને મંજૂરી આપીને અને ફરિયાદને રદ કરીને, આ અદાલતે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો: (સુરેન્દ્ર પ્રસાદ સિન્હા કેસ, એસસીસી પેજ. ૫૦૪-૦૫, પેરા ૬)

“૬. એ નોંધવું પણ હિતાવહ છે કે ન્યાયિક પ્રક્રિયા દમન અથવા બિનજરૂરી સતામણીનું સાધન ન હોવી જોઈએ. ધ બેંકના ચેરમેન, મેનેજિંગ ડિરેક્ટર અને સંખ્યાબંધ અધિકારીઓને નામ આપીને ફરિયાદ કરવામાં આવી હતી. સંબંધિત આરોપી પર આરોપ મૂકવામાં આવેલા ગુના માટે કાયદેસર રીતે જવાબદાર હોવા જોઈએ કે કેમ તે શોધવાની જવાબદારી અને ફરજ મેજિસ્ટ્રેસી પર છે. માત્ર ત્યારે જ સંતોષ થાય કે કાયદો જવાબદારી મૂકે છે અથવા કાયદાકીય વ્યક્તિ અથવા સંડોવાયેલી વ્યક્તિઓ સામે ગુનો કરે છે, ત્યારે જ પ્રક્રિયા જારી કરવામાં આવશે. તે તબક્કે અદાલત વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કરવામાં સાવધ અને ન્યાયી રહેશે અને પ્રક્રિયા જારી કરતા પહેલા તમામ સંબંધિત તથ્યો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં લેવા જોઈએ જેથી તે વ્યક્તિઓને બિનજરૂરી રીતે હેરાન કરવા બદલ ખાનગી ફરિયાદીના હાથમાં એક સાધન બની શકે. ન્યાયની ભવ્યતાની પુષ્ટિ કરવી અને સમાજમાં કાયદો અને

વ્યવસ્થાની જાળવણી એ ફોજદારી ન્યાયના મુખ્ય ઉદ્દેશો છે પરંતુ તે વ્યક્તિગત બદલો લેવાનું સાધન નહીં હોય.કોઈપણ દ્રષ્ટિકોણથી જોવામાં આવે તો આપણે જોઈએ છીએ કે સામાવાળાએ પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ કર્યો હતો અને તમામ અપીલકર્તાઓને બદલો લેવા માટે હેરાન કરવા માટે કોઈ પણ પ્રાથમિક કેસ વિના તેમની સામે ફરિયાદ કરી હતી.”

૧૭. મકસૂદ સૈયદ વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય અને અન્યો (૨૦૦૮) ૫ એસ. સી. સી. ૬૬૮ ના કેસમાં, આ અદાલતે પરોક્ષ જવાબદારીની ચર્ચા કરતી વખતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું:- (એસ. સી. સી. પી., ૬૭૪, પેરા ૧૩)

“૧૩. જ્યાં ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૫૬ (૩) અથવા કલમ ૨૦૦ ની શરતોમાં દાખલ કરવામાં આવેલી ફરિયાદ અરજી પર અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે, ત્યાં મેજિસ્ટ્રેટે તેનું મન લાગુ કરવું જરૂરી છે.દંડ સંહિતામાં જ્યારે આરોપી કંપની હોય ત્યારે કંપનીના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર અથવા કંપનીના ડિરેક્ટર્સ તરફથી પરોક્ષ જવાબદારીને જોડવાની કોઈ જોગવાઈ નથી.વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ પોતાની સામે સાચો પ્રશ્ન રજૂ કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યા., જો ફરિયાદની અરજીને ફેસ વેલ્યુ આપવામાં આવે અને તેની સંપૂર્ણતાને સાચી ગણવામાં આવે તો પણ, તે નિષ્કર્ષ તરફ દોરી જશે કે અહીં સામાવાળાઓ કોઈપણ ગુના માટે વ્યક્તિગત રીતે જવાબદાર હતા.બેંક એક નિગમિત સંસ્થા છે.જો

કાયદામાં તે વતી કોઈ જોગવાઈ અસ્તિત્વમાં હોય તો મેનેજિંગ ડિરેક્ટર અને ડિરેક્ટરની પરોક્ષ જવાબદારી ઊભી થશે.કાયદામાં નિર્વિવાદપણે આવી પરોક્ષ જવાબદારીઓ નક્કી કરવાની જોગવાઈ હોવી જોઈએ.ઉપરોક્ત હેતુ માટે પણ, ફરિયાદી તરફથી જરૂરી આક્ષેપો કરવા ફરજિયાત છે જે પરોક્ષ જવાબદારીની રચના કરતી જોગવાઈઓને આકર્ષિત કરશે.”

૧૮. મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશના નિખાલસ અવલોકન પરથી, તે બહાર આવે છે કે ફરિયાદી દ્વારા એક ટ્રસ્ટી સહિત બે સાક્ષીઓની તપાસ કરવામાં આવી હતી, પરંતુ તેમાંથી કોઈએ ખાસ જણાવ્યું ન હતું કે કયા આરોપીઓએ વિશ્વાસઘાત કર્યો હતો અથવા ફરિયાદી સાથે છેતરપિંડી કરી હતી, સિવાય કે તેમાં સામાન્ય અને ખોટા આક્ષેપો કરવામાં આવ્યા હતા.સમન્સ જારી કરવાનો આદેશ આપતી વખતે, વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટે નીચે મુજબ તારણ કાઢ્યું:—

“ફરિયાદીએ રજૂઆત કરી છે કે આરોપી નંબર ૨ થી ૬ કંપનીના ડિરેક્ટર છે અને આરોપી નંબર ૭ કંપનીના સેક્રેટરી છે અને કંપનીની રોજિંદી બાબતોની દેખરેખ રાખતા હતા અને આરોપી નંબર ૧ ના વર્તન અને વ્યવસાય માટે પણ જવાબદાર હતા અને અમુક સમયે અથવા અન્ય લોકોએ ફરિયાદી સાથે વાતચીત કરી છે.

મેં ફરિયાદી વતી દલીલો સાંભળી છે અને રેકૉર્ડનો અભ્યાસ કર્યો છે. ઉઠાવવામાં આવેલા આરોપો, રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવેલા દસ્તાવેજો અને સાક્ષીઓની આગેવાની હેઠળના પુરાવાઓમાંથી, પ્રથમ દષ્ટિએ કલમ ૪૧૫, ૪૦૯/૩૪/૧૨૦ B હેઠળ ગુનો બને છે. તેથી તમામ આરોપીઓને ૨/૧૨/૨૦૦૮ માટે પીએફ/આરસી/સ્પીડ પોસ્ટ/કુરિયર પર ઉપરોક્ત કલમો હેઠળ સુનાવણીનો સામનો કરવા માટે બોલાવવામાં આવે.”

૧૯. સમજ્ઞ જારી કરવાના આદેશમાં, વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટે સામાવાળા નંબર ૨ થી ૭ સામેના પ્રથમ દ્રષ્ટી કેસ અને મેનેજિંગ ડિરેક્ટર, કંપની સેક્રેટરી અથવા ડિરેક્ટર્સની ક્ષમતામાં તેમના દ્વારા ભજવવામાં આવેલી ભૂમિકા વિશે પોતાનો સંતોષ નોંધ્યો નથી, જે તેમની સામે ફોજદારી કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટે અનિવાર્ય છે. તાજેતરમાં, મેસર્સ થર્મેક્સ લિમિટેડ અને અન્યો વિરુદ્ધ કે. એમ. જોની અને ઓ. આર. ૨૦૧૧ (૧૧) સ્કેલ ૧૨૮, અને અન્યોના કેસમાં સમાન કેસ સાથે વ્યવહાર કરતી વખતે, આ અદાલતે નીચે મુજબ ચુકાદો આપ્યો હતો:— (એસસીસી પી. ૪૨૯, પરિચ્છેદ ૩૮ & ૩૯)

“૩૮. સામાવાળા નંબર ૧ એ ફોજદારી કાર્યવાહી શરૂ કરીને અપીલકર્તા-કંપની સાથેના તેના વિવાદને ઉકેલવાના એકમાત્ર હેતુ સાથે કથિત ગુનામાં તેમની ચોક્કસ ભૂમિકા અથવા ભાગીદારી વિના ફોજદારી

કેસમાં તમામ અપીલકર્તાઓને સામેલ કર્યા હોવા છતાં, એવું ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું છે કે અપીલકર્તા નંબર ૨ થી ૮ એ અપીલકર્તા નંબર ૧-કંપનીના ભૂતપૂર્વ અધ્યક્ષ, ભૂતપૂર્વ નિયામક અને વરિષ્ઠ વ્યવસ્થાપકીય કર્મચારી છે, જેમની સામાવાળા નંબર ૧ ના આક્ષેપો અને દાવાઓમાં કોઈ વ્યક્તિગત ભૂમિકા નથી. તેમની ભૂમિકા અંગે પણ કોઈ ચોક્કસ આરોપ નથી.

૩૯. ફરિયાદમાં આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૪ સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૪૦૫, ૪૦૬, ૪૨૦ ના જરૂરી ઘટકોનો અભાવ છે તે હકીકત ઉપરાંત, એ નોંધવું જોઈએ કે 'પરોક્ષ જવાબદારી' નો ખ્યાલ ફોજદારી કાયદા માટે અજાણ છે. અગાઉ અવલોકન કરવામાં આવ્યું તેમ, કોઈ પણ વ્યક્તિ સામે કોઈ ચોક્કસ આરોપ મૂકવામાં આવ્યો નથી પરંતુ અપીલકર્તા-કંપનીના વ્યવસ્થાપન અને વ્યવસાયની દેખરેખ રાખતી વ્યક્તિઓ તરીકે બોર્ડના સભ્યો અને વરિષ્ઠ અધિકારીઓ જોડાય છે."

૯. તેમ છતાં ૨૦૧૧ (૧૩) એસ. સી. સી. ૪૧૨ માં નોંધાયેલા અન્ય એક નિર્ણયમાં, ફરીથી ઉપરોક્ત સિદ્ધાંતને માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા પુનરાવર્તિત કરવામાં આવ્યો છે અને એવું માનવામાં આવ્યું છે કે કથિત ગુનાના કોઈ પણ ઘટકની ગેરહાજરીમાં, કોઈ પણ આરોપી સામે કાર્યવાહી કરી શકાતી નથી. કોર્ટે એવું માન્યું છે કે સી. આર. પી. સી. ની કલમ ૧૫૬ (૩) હેઠળની કાર્યવાહી માટે, ફરિયાદમાં કથિત ગુનાના સંબંધિત સામગ્રી

ઘટકો જાહેર કરવા જોઈએ અને જો નાગરિક પ્રકૃતિનો સ્વાદ હોય તો તેને ફોજદારી કાર્યવાહીના રૂપમાં ઉશ્કેરવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી, અને ઉપરોક્ત પાસા સાથે વ્યવહાર કરતી વખતે, સર્વોચ્ચ અદાલતે ફરિયાદને રદ કરી દીધી છે. સર્વોચ્ચ અદાલતે ઉપરોક્ત કેસની સુનાવણી કરતી વખતે શ્રેણીબદ્ધ નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યો છે અને આખરે એવું માન્યું છે કે આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૪ સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૪૦૫, ૪૦૬, ૪૨૦ ના ઘટકો આકર્ષિત નથી અને ફરિયાદ સહજ અને અસંભવિત છે અને તેમાં નાગરિક પ્રકૃતિનો સ્વાદ છે, તેથી ૧૫૬ (૩) નો આદેશ રદ કરવામાં આવ્યો હતો. જ્યાં સુધી ઉપરોક્ત સંબંધિત આરોપીની વાત છે, ત્યાં સુધી કોર્ટે ઉપરોક્ત કેસની સુનાવણી કરતી વખતે ફરિયાદ દાખલ કરવાના સંદર્ભમાં અસાધારણ વિલંબ અને વિલંબને પણ ધ્યાનમાં લીધો છે, અને અહીં પણ જો રેકૉર્ડનો અભ્યાસ કરવામાં આવે તો, ફરિયાદ વર્ષ ૨૦૦૮માં વેઈજ બ્રિજના સંદર્ભમાં દાખલ કરવામાં આવી હતી, અને તેથી, ઉપર ઉલ્લેખિત વિદ્વાન વકીલ દ્વારા ટાંકવામાં આવેલ નિર્ણય વર્તમાન કેસની પૃષ્ઠભૂમિને પણ આકર્ષિત કરી રહ્યો છે.

૧૦. કંપની સામે લાદવામાં આવેલા આરોપો માટે ડિરેક્ટરોની પરોક્ષ જવાબદારીના સંદર્ભમાં અન્ય એક નિર્ણયમાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે **૨૦૦૮ (૫) એસ. સી. સી. ૬૬૮માં** મક્સૂદ સૈયદના કેસમાં કાર્યવાહી કરતી

વખતે એવું માન્યું છે કે કોઈ પણ જરૂરી આરોપની ગેરહાજરીમાં પરોક્ષ જવાબદારીને આકર્ષિત કરવાની મંજૂરી આપી શકાતી નથી અને કેસની કાર્યવાહી કરતી વખતે સર્વોચ્ચ અદાલતે એવું માન્યું છે કે ફોજદારી કેસમાં આરોપી વ્યક્તિને બોલાવવા એ એક ગંભીર બાબત છે અને મેજિસ્ટ્રેટની ફરજ સૂચવવામાં આવી હતી.ઉપરોક્ત નિર્ણયના સંબંધિત ફકરાઓ અહીં ફરીથી રજૂ કરવામાં આવ્યા છે:

“૧૩.જ્યાં ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૧૫૬ (૩) અથવા કલમ ૨૦૦ ની શરતોમાં દાખલ કરવામાં આવેલી ફરિયાદ અરજી પર અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે, ત્યાં મેજિસ્ટ્રેટે તેનું મન લાગુ કરવું જરૂરી છે.ભારતીય દંડ સંહિતામાં જ્યારે આરોપી કંપની હોય ત્યારે કંપનીના મેનેજિંગ ડિરેક્ટર અથવા કંપનીના ડિરેક્ટર્સ તરફથી પરોક્ષ જવાબદારીને જોડવાની કોઈ જોગવાઈ નથી.વિદ્વત મેજિસ્ટ્રેટ પોતાની સમક્ષ સાચો પ્રશ્ન રજૂ કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યા હતા, એટલે કે ફરિયાદની અરજી, જો અંકિત મૂલ્ય આપવામાં આવે અને તેની સંપૂર્ણતામાં સાચી ગણવામાં આવે તો પણ, તે નિષ્કર્ષ તરફ દોરી જશે કે અહીં સામાવાળાઓ કોઈપણ ગુના માટે વ્યક્તિગત રીતે જવાબદાર હતા.બેંક એક નિગમિત સંસ્થા છે.જો કાયદામાં તે વતી કોઈ જોગવાઈ અસ્તિત્વમાં હોય તો મેનેજિંગ ડિરેક્ટર અને ડિરેક્ટરની પરોક્ષ જવાબદારી ઊભી થશે.કાયદામાં

નિર્વિવાદપણે આવી પરોક્ષ જવાબદારીઓ નક્કી કરવાની જોગવાઈ હોવી જોઈએ.ઉપરોક્ત હેતુ માટે પણ, ફરિયાદી તરફથી જરૂરી આદેશો કરવા ફરજિયાત છે જે પરોક્ષ જવાબદારીની રચના કરતી જોગવાઈઓને આકર્ષિત કરશે.”

૧૧. સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા પ્રસ્તાવિત કાયદાની ઉપરોક્ત દરખાસ્તમાંથી, અદાલતનો અભિપ્રાય છે કે આ તબક્કે ફરિયાદી પક્ષને અરજદાર નંબર ૨ અને ૪ ને કાર્યવાહીમાં ખેંચી લેવાની મંજૂરી આપવા માટે પૂરતી સામગ્રી ઉપલબ્ધ નથી.અસાધારણ અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગના મુદ્દા પરના કાયદાને સમયાંતરે પૂરતા પ્રમાણમાં સમજાવવામાં આવ્યો છે અને શ્રેણીબદ્ધ કેસોમાં એવું માનવામાં આવ્યું છે કે, અલબત્ત, ઉપયોગ કરવા માટે કોઈ સીધી જાકીટ ફોર્મ્યુલા નથી, પરંતુ જો તથ્યો વાજબી હોય તો આવા અધિકારક્ષેત્રના ઉપયોગ પર કોઈ પ્રતિબંધ નથી અને તેથી, માત્ર કારણ કે ફોજદારી કેસ દાખલ કરવામાં આવ્યો છે અને અરજદાર નંબર ૨ અને ૪ થી ૮ જોડાયેલા છે, એવું કહી શકાતું નથી કે કોઈ પણ નક્કર સામગ્રીની ગેરહાજરીમાં આવી વ્યક્તિને સુનાવણી સમાપ્ત થાય ત્યાં સુધી મુકદ્દમામાં વિલંબિત થવાની મંજૂરી આપી શકાય.આ પાસા પરનો કાયદો ૧૯૬૩ પછીથી જ સૂચવવા માટે પૂરતો છે કે આરોપપત્ર દાખલ કર્યા પછી પણ ૨૬ કરવાની શક્તિનો ઉપયોગ કરી શકાય છે.સર્વોચ્ચ અદાલતે સતત એવું માન્યું છે કે જો તથ્યો એટલા જ વાજબી હોય, તો ફરિયાદને

રદ કરવાની સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકાય છે અને માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા કેટલાક નિર્ણયોમાં નિર્ધારિત કાયદાની દરખાસ્ત જે સુસંગત છે, તે અહીં પછી પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવી છે:

૨૦૧૫ (૧૧) એસસીસી ૭૩૦:

“૭. અમે અમારી સામે કરવામાં આવેલી હરીફની રજૂઆતોને કાળજીપૂર્વક ધ્યાનમાં લીધી છે. સંહિતાની કલમ ૪૮૨ના નિખાલસ અવલોકન પરથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે આ કલમ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરવાનો ઉદ્દેશ કાયદાની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગને અટકાવવાનો અને ન્યાયના અંતને સુરક્ષિત કરવાનો છે. રાજીવ થાપર વિરુદ્ધ મદનલાલ કપૂર કેસમાં, આ અદાલતે સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ હાઈકોર્ટ દ્વારા અંતર્ગત અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતા પહેલા અનુસરવા માટે જરૂરી પગલાંની ગણતરી નીચે મુજબ કરી છે: (એસસીસી પેજ. ૩૪૮-૪૯, પેરા ૩૦)

“૩૦. ઉપરોક્ત ફકરામાં દર્શાવેલ પરિબળોના આધારે, અમે ફોજદારી ગુનાની કલમ ૪૮૨ હેઠળ હાઈકોર્ટમાં નિહિત શક્તિનો ઉપયોગ કરીને આરોપી દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી રદ કરવાની વિનંતીની સત્યતા નક્કી કરવા માટે નીચેના પગલાંઓનું વર્ણન કરીશું. પી. સી.:

૩૦.૧.પહેલું પગલું:શું આરોપી દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલી સામગ્રી સારી, વાજબી અને નિર્વિવાદ છે એટલે કે સામગ્રી ઉત્કૃષ્ટ અને દોષરહિત ગુણવત્તાની છે?

૩૦.૨.પગલું બે:શું આરોપી દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલી સામગ્રી આરોપી સામે લગાવવામાં આવેલા આરોપોમાં સમાવિષ્ટ દાવાઓને નકારી કાઢશે, એટલે કે ફરિયાદમાં સમાવિષ્ટ તથ્યાત્મક દાવાઓને નકારી કાઢવા અને નકારી કાઢવા માટે સામગ્રી પૂરતી છે, એટલે કે સામગ્રી એવી છે કે જે વાજબી વ્યક્તિને આક્ષેપોના તથ્યાત્મક આધારને ખોટા તરીકે નકારી કાઢવા અને નિંદા કરવા માટે સમજાવશે?

૩૦.૩.ત્રીજું પગલું:શું આરોપી દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલી સામગ્રીને ફરિયાદી/ફરિયાદી દ્વારા નકારી કાઢવામાં આવી નથી; અને/અથવા સામગ્રી એવી છે કે ફરિયાદી/ફરિયાદી દ્વારા તેને ન્યાયી રીતે નકારી ન શકાય?

૩૦.૪.ચોથું પગલું:શું ટ્રાયલ સાથે આગળ વધવાથી કોર્ટની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ થશે, અને તે ન્યાયના હેતુઓને પૂર્ણ કરશે નહીં?

૩૦.૫.જો તમામ પગલાંનો જવાબ હકારાત્મક હોય, તો ઉચ્ચ ન્યાયાલયની ન્યાયિક અંતરાત્માએ તેને સી. આર. પી. સી. ની કલમ ૪૮૨ હેઠળ તેમાં નિહિત

શકિતનો ઉપયોગ કરીને આવી ફોજદારી કાર્યવાહીને રદ કરવા માટે સમજાવવી જોઈએ, આરોપીઓને ન્યાય આપવા ઉપરાંત, સત્તાનો આ પ્રકારનો ઉપયોગ અદાલતનો કિંમતી સમય બચાવશે, જે અન્યથા આવી સુનાવણી (તેમજ તેમાંથી ઉદ્ભવતી કાર્યવાહી) યોજવામાં બગાડવામાં આવશે, ખાસ કરીને જ્યારે તે સ્પષ્ટ હોય કે તે આરોપીની દોષિતતામાં સમાપ્ત થશે નહીં.

૮. ઋષિપાલ સિંહ વિરુદ્ધ યુ. પી. રાજ્ય કેસમાં, વર્તમાન કેસની જેમ સમાન સંજોગોમાં કાયદાને સમજાવતા, આ અદાલતે પેરા ૧૭માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું:

“૧૭. તેમાં કોઈ શંકા નથી કે અદાલતોએ કલમ ૪૮૨ સી. આર. પી. સી. હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે સાવચેતી રાખવી પડે છે. તે જ સમયે આપણે વાદીને ફોજદારી કાયદાને અમલમાં મૂકીને તેમના ગુણોનું સમાધાન કરવા માટે હેરાન કરનારી ફરિયાદો દાખલ કરવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ નહીં, જે કાયદાની પ્રક્રિયાનો શુદ્ધ દુરુપયોગ છે અને તેને શ્રેશોલ્ડ પર અટકાવવો પડશે.”

ઋષિપાલ સિંહમાં, ફરિયાદી, જે કાયદાની કલમ ૧૩૮ હેઠળ સજાપાત્ર ગુનાના સંબંધમાં આરોપી હતો, તેણે આઈપીસીની

કલમ

૩૪, ૩૭૯, ૪૧૧, ૪૧૭, ૪૧૮, ૪૬૭, ૪૬૮, ૪૭૧ અને

૪૭૭ હેઠળ સજાપાત્ર ગુનાઓ સંબંધિત ફોજદારી
ફરિયાદ દાખલ કરી હતી.

૧૨. કાયદાની ઉપરોક્ત દરખાસ્તને ધ્યાનમાં રાખીને, જો હાથ પરનો કેસ પાછો ખેંચવામાં આવે, તો તે સ્પષ્ટ કરશે કે અધ્યક્ષ અને મેનેજિંગ ડિરેક્ટર સહિત તમામ ડિરેક્ટરોને કોઈ પણ મૂળ સામગ્રી અથવા કોઈ ચોક્કસ આરોપ વિના કાર્યવાહીમાં ખેંચવા એ કાયદાની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ સમાન ગણાશે. જો ફરિયાદમાં સમાવિષ્ટ દાવાઓ જોવામાં આવે, તો અનુક્રમે અધ્યક્ષ અને મેનેજિંગ ડિરેક્ટર અને ડિરેક્ટર્સની કોઈ ચોક્કસ ભૂમિકા હોવાનું જણાય છે, એટલે કે અરજદાર નંબર ૨,૪,૫,૬,૭ અને ૮ અને વધુમાં જો ઉપર ઉલ્લેખિત અરજદારોના સંદર્ભમાં ગુનાના ઘટકો જોવામાં આવે, તો પ્રથમ દૃષ્ટિએ, તેમાંથી કોઈની સામે આ તબક્કે કોઈ કેસ બન્યો હોય તેવું લાગતું નથી અને તેથી, આ અરજદારોને વર્તમાન કાર્યવાહીમાં જેલમાં ધકેલી દેવા ત્રાસદાયક, અસ્વીકાર્ય હશે અને તેને કાયદાની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ કહી શકાય. ઉપર સૂચવ્યા મુજબ, ફોજદારી કાર્યવાહીમાં સમન્સ જારી કરવું એ એક ગંભીર બાબત હશે અને આવી શક્તિનો ઉપયોગ એટલો હળવો કરી શકાતો નથી અને હાથ પરની કાર્યવાહી પ્રતિબિંબિત કરે છે કે આ અરજદારો એટલે કે અરજદાર નંબર ૨,૪,૫,૬,૭ અને ૮ કંપનીની રોજિંદી બાબતો સાથે સીધા જોડાયેલા હોય તેવું લાગતું નથી અથવા ફરિયાદમાં ઉઠાવવામાં

આવેલી મુખ્ય ફરિયાદની આસપાસ કેન્દ્રિત નથી, જેના માટે કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી છે અને તેથી, આ અદાલતને લાગે છે કે આ અરજદારોને કાર્યવાહીના આ તબક્કે કોઈ ચોક્કસ સામગ્રીની ગેરહાજરીમાં કાર્યવાહીમાં ખેંચી શકાતા નથી. આ ખાસ કરીને એટલા માટે છે કારણ કે કંપની તેમજ અધિકૃત પ્રતિનિધિઓ પ્રશ્નમાં મુકદ્દમાની સુનાવણી માટે ખૂબ જ ઉપલબ્ધ છે અને તેથી, સંજોગો એવા છે કે જ્યાં કોર્ટ અરજદાર નંબર ૨,૪,૫,૬,૭ અને ૮ સાથે સંબંધિત ફરિયાદને રદ કરવા માટે બંધાયેલી છે અને તે મુજબ, ફરિયાદ આથી અરજદાર નંબર ૨,૪,૫,૬,૭ અને ૮ ને રદ કરવામાં આવે છે.

૧૩. અરજદારો વતી વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી ડેવેન પરીખે અરજદાર નંબર ૧,૩ અને ૮ના સંદર્ભમાં આ અરજી પર ભાર મૂક્યો ન હતો, જેથી કેસની સુનાવણીમાં અવરોધ ન આવી શકે અને કંપની દ્વારા તેને સહકાર આપી શકાય, આ વિચિત્ર સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને આ કાર્યવાહી ઝડપથી હાથ ધરવાને પાત્ર છે કારણ કે પ્રશ્નમાં ફરિયાદ વર્ષ ૨૦૦૮ની છે અને તેથી, જાણીતા મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટ, કોર્ટ નંબર ૧૩, ઘીકાંઠા, અમદાવાદ સમક્ષ પેનિંગ ક્રિમિનલ કેસ નંબર ૧૫૫૫/૨૦૦૮ ને ઝડપી બનાવવાનો આદેશ આપવામાં આવ્યો છે અને અરજદાર નંબર ૧,૩ અને

લને સહકાર આપવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો છે. કેસની કાર્યવાહી જેથી તે શક્ય તેટલી ઝડપથી હાથ ધરવામાં આવે.

૧૪. અદાલતે, કાયદાની ઉપરોક્ત દરખાસ્તને ધ્યાનમાં રાખીને અને તથ્યોની પૃષ્ઠભૂમિને ધ્યાનમાં રાખીને, આ તબક્કે અરજદાર નંબર ૨,૪,૫,૬,૭ અને ૮ સામે ફરિયાદને રદ કરી દીધી છે.જો કે, સુનાવણી દરમિયાન, જો આ અરજદારો સામે કંઈક નક્કર મળ્યું હોય, તો તે કહેવાની જરૂર નથી કે સી. આર. પી. સી. ની કલમ ૩૧૯ નો ઉપયોગ કરીને, તેમની સામે પણ ફરિયાદની કાર્યવાહી કરી શકાય છે.અદાલતે કેસની યોગ્યતાની વિગતવાર તપાસ કરી નથી પરંતુ અરજદાર નંબર ૨,૪,૫,૬,૭ અને ૮ સામે ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા કથિત ભૂમિકાના સંદર્ભમાં ફરિયાદ, તેના દાવાઓની તપાસ કરી છે અને ભૂતપૂર્વ નજરે, અરજદાર નંબર ૨,૪,૫,૬,૭ અને ૮ સામે આ તબક્કે કંઈ નક્કર મળ્યું નથી, કોર્ટે તેમને મુક્તિમાં વિલંબિત ન થવા દેવાનું યોગ્ય માન્યું છે.અદાલતે અરજદાર નંબર ૧,૩ અને ૯ ના કેસને માત્ર વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી પારિખ દ્વારા આપવામાં આવેલી છૂટછાટને ધ્યાનમાં રાખીને જ નહીં, પરંતુ ફરિયાદી પક્ષના હિતમાં પણ સ્પષ્ટપણે ધ્યાનમાં લીધો નથી.તદનુસાર, અરજીને માત્ર અરજદાર નંબર ૨,૪,૫,૬,૭ અને ૮ માટે મંજૂરી આપવામાં આવી છે અને ફરિયાદ અને તે હેઠળની કાર્યવાહીને અરજદાર નંબર ૨,૪,૫,૬,૭ અને ૮ માટે રદ

કરવામાં આવી છે.નિયમને સંપૂર્ણ અરજદાર નંબર ૨,૪,૫,૬,૭ અને ૮ બનાવવામાં આવ્યો છે.અરજદાર નંબર ૧,૩ અને ૯ માટે અરજી ફગાવી દેવામાં આવી છે.અરજદાર નંબર ૧,૩ અને ૯ માટે નિયમ બહાર પાડવામાં આવ્યો છે.અરજદાર નંબર ૧,૩ અને ૯ સામે આપવામાં આવેલ વચગાળાનો સ્ટે તાત્કાલિક ખાલી થઈ ગયો છે.તે સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે આ ક્રિમિનલ મિસ્ક તરીકે.સી. આર. પી. સી. ની કલમ ૪૮૨ ના સંદર્ભમાં અરજીનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો નથી, આ અરજીનો નિર્ણય લેવાના હેતુથી આ ચુકાદામાં આ અદાલત દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનો સુનાવણીમાં અથવા અન્ય કોઈપણ કાર્યવાહીમાં પક્ષકારોમાંથી કોઈ પણ પક્ષને પૂર્વગ્રહ ન કરી શકે.

(ન્યાયમૂર્તિ એ. જે. શાસ્ત્રી)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.